

gustinus Morla *emporii*; 1. part. tit. 12. de *variis qua-*
stionibus, *quæst.* 2. n. 8. qui Covar. nec Menochium
non retulit. Secundo, per textum in l. nam quod, §. fi-
nali, cum l. seq. ff. ad *Senatusconsultum*. Trebellianum, qui
etiam nihil probat, ut rectè ostendit Rolandus in *conf.*
8. n. 16. lib. 2. & eo non relato, Andreas Gaill. *pra-*
cticarum observationum, lib. 2. *observatione* 146. n. 2.
Morla ubi *suprà*, n. 7.

19 Idcirco communis, & vera opinio est in contrarium;
usufructuarium omnium bonorum à creditoribus, ra-
tione æris alieni conveniri non posse, sed hæredem in-
stitutum conveniendum esse, & ad solvendum æs alie-
num teneri; ita tamen quòd ex rebus ipsi hæreditariis
satisfacere possit creditoribus, & in consequentiam mi-
nuere usufructum, ac cum tradit bona usufructuario,
etiam invito eo tot distrahere de bonis testatoris, quot,
fatis erit pro æris alieni satisfactione, & postea residuum,
quod ære alieno deducto superest, usufructuario uten-
dum fruendumque tradere: ut utriusque par sit incommo-
dum, hæres in proprietate, usufructuarius in solo usu-
fructu sentiat, & habeat decrementum, & jus suum di-
minutum; tenetur tamen hæres primò satisfacere de
pecuniis, si quæ sint in hæreditate, & eis deficientibus,
jura, & actiones, & nomina debitorum vendere, deinde
bona mobilia, & tandem immobilia minus fructuosa &
damnosa: quod si hæres non habeat bona defuncti pe-
nes se, sed tradiderit jam usufructuario, vel fructuarius
ipse ex voluntate testatoris, possessionem propria au-
thoritate consequutus fuerit, tunc tenebitur ipse pa-
tientiam præstare, ut bona vendidari possint ab hære-
de, pro ære alieno solvendo, vel præstare cautionem de
solvendo, aut de conservando hæredem indemnem à
creditoribus in casum molestationis alicujus: ita Ca-
strensis, Alexand. Jason, Decius, Ruinus, Craveta, Guil-
lielm. Bened. & alii, cum quibus sic tenet Covar. *lib.* 2.
variæ. dist. cap. 2. n. 4. & 6. Gozadin. multis rationibus
fundans in *conf.* 94. n. 21. Bellon. in *conf.* 7. n. 1. Barbacia,
Guid. Pap. Socin. fen. & junior, Parisius, Decius, Ale-
xander, Baldus, Durandus, Francisc. Marcus, Rolandus,
Paulus de Montepico, Rubeus, Natta, Corneus, & alii,
cum quibus firmiter defendunt Menochius *lib.* 4. *dist.*
presumptione 143. n. 8. cum *seqq.* & n. 13. & *seqq.* Andr.
Gaill. qui rationes concludentes adducit *lib.* 2. *dist.* *ob-*
servazione 146. per totam. Petr. Pechius, Francisc. Vi-
vius, Villalobos, Turisanus, Hotmao, Pistor. & alii,
quos refert & sequitur Grassus §. *legatum*, *quæst.* 35. n. 1.
& 2. per totum, n. 221. fol. 413. usque ad n. 225. fol. 431. Hiero-
nymus Gabriel in *conf.* 114. n. 8. vol. 1. Cephal. in
conf. 742. n. 22. lib. 3. Ludovic. de Rosatis in *conf.* 94.
n. 12. Burlatus in *conf.* 123. n. 14. lib. 1. *Quæstada di-*
versar. questionum juris, *cap. finali*, n. 6. & 17. Joanes
Botta in *conf.* 6. n. 3. usque ad n. 13. Gama *decis.*
Lusitania, 195. n. 2. Hippolyt. Riminald. in *conf.* 172.
per totum, lib. 2. Lancelotus Gallia Alexandrin. in *conf.*
4. n. 1. Cardin. Albanus in *lucubrat. in Bartol. ad rubri-*
cam, ff. de usufructu, n. 5. & in l. finali, ff. de usufructu
legato, Barbosa in l. marium, n. 21. fol. 237. ff. *solutio*
matrimonio. Achilles Pedrocha in *conf.* 7. n. 139. cum
seqq. & novissimè his non relatis, Petr. Augustin. Mora-
la, de *variis questionibus*, tit. 12. *emporii*, *dist. quæst.* 2.
n. 3. & *seqq.* Hieronymus de Cævallos *communium con-*
tra communes, *quæst.* 191. in fine. Angelus Matheacius
de *legatis & fideicommissis*, lib. 2. *cap.* 18. n. 13. Petr.
Ricciardus ad §. *constituitur*, *Instit. de usufructu*, n.
24. fol. 139. Joannes Parladorius *rerum quotidianarum*,
lib. 2. *cap. finali*, 4. *parte*, §. 2. n. 6. & 7. Ubi ex
prædicta resolutione, rectè inferendum annotavit,
20 executionem pro ære alieno, vel pro debitis testatoris
non esse petendam adversus usufructuarium omnium
bonorum, hæredem, sed adversus hæredem, seu hæri-
daria bona qui conventus tenetur nominare hæredi-
taria bona ad executionem.

21 Et pro hac opinione contra Bartolum multa funda-

menta adducunt Gozadinus, Gaill. Menochius, & alii
ubi *suprà*, quinque Roland. in *conf.* 8. ex n. 5. usque ad n.
13. vol. 2. quæ sunt jure velut expressa in l. usufructu,
ff. ad *legem falcidiam*, ubi sic scribitur: *Usufructu bono-*
rum legato, æs alienum ex omnibus rebus deducendum est,
&c. & in l. ult. ff. de usufructu legato, ubi fit differentia
inter legatum certarum rerum, & legatum usufructus
bonorum: dicitur æs alienum ex bonis deduci quan-
do legatur usufructus bonorum, l. fin. §. *in autem æs*
alienum, *vers. in autem legata*, C. de bonis quæ liberis, ubi
pater usufructuarium bonorum adventitiorum filii, te-
netur solvere legata annua ex fructibus, aut redditibus
bonorum, si ad id sufficient; ego reliqua ex ipsis cor-
poribus hæreditariis erunt solvenda: & sic illum tex-
tum contra Bartolum, Castrensis induxit *ibi*, & in *conf.*
294. n. 2. lib. 2. Barbosa in *dist. l. marium*, n. 21. Et
denique pro hac parte Socinus in l. 1. ante n. 1. ff. ad
Trebellianum, expendit illum textum, existimans ex-
pressim urgere in illis verbis: *In quo jus, fructusque trans-*
ferentur. Ex quibus annotavit Bartolus *ibidem* n. 3. usu-
fructuarium dici, largè tamen, & non propriè eum, in
quem utile jus, si ve commoditas transfertur; & Bartoli
doctrinam probarunt Jason *ibi*. l. *lectura*, n. 9. & in 2.
lectur. n. 11. Castrensis n. 3. & Ripa n. 7. Socinus etiam,
inde deducens, quòd cum in fideicommissarium, in
quem commoditas transferebatur, ut æris alieni non
transferebatur ante Senatusconsultum Trebellianum, simi-
liter nec in usufructuarium transire poterat. Sed hanc
inductionem impugnant Jason *ibidem*, 2. *lectura*, n. 12.
& Ripa n. 8. ea ratione, quòd cum transeat in fideicom-
missarium onus æris alieni post Senatusconsultum Tre-
bellianum, idem dicendum erit in usufructuario om-
nium bonorum, sumpto argumento à ratione Senatus-
consulti. Quod tamen sumi non debet, imò expressè
urget ille textus in contrariam sententiam: *ibi enim ge-*
neraliter scribitur, onus æris alieni in hæredem tran-
sire debere, & non in eum, in quem commoditas trans-
fertur: quod fideicommissarium, & usufructuarium
æquè comprehendit; & quamvis Senatusconsultum
Trebellianum in fideicommissario hoc emendaverit, e-
jus tamen emendatio, & dispositio ad usufructuarium
extendi non debet: nam licet lex nova aliquid dispo-
nens in uno ex casibus per antiquam legem æquivalentis
extendatur ad alium, ex doctrina glossæ in l. quod verò
contra, ff. de *legibus*, *glossa unica in fine*, in quam probant
communiter omnes *ibi*, ut testantur Jason in *au-*
thent. quas actiones, n. 19. C. de *sacro sanctis Ecclesiis*. Tel-
lus Ferdinand. in l. 3. *Tauri*, 4. *part.* n. 16. & in l. 4. n.
22. & 25. ubi Anton. Gomez. n. 6. Cephal. in *conf.* 366.
n. 21. lib. 3. Decianus in *conf.* 11. n. 153. lib. 1. Tamen
id non procedit, ubi ratio legis non æquè militat in ca-
su omisso, ut in nostra specie, in qua idè transferuntur
onera per Trebellianum in fideicommissarium, quia hæ-
res directus rogatus restituere hæreditatem, absque ullo
commodo obstrictus remaneret oneribus hæreditariis:
quod esset iniquum, & ab omni juris ratione alienum.
Cæterum hæres, à quo omnium bonorum usufructus
relinquitur, dominus remanet proprietatis omnium bono-
rum, cum qua vel de proximo, aut saltem in futu-
rum, usufructus venit consolidandus morte usufruc-
tuarii, & aliis modis dicendis *infra*: idèd rationi ipsi
consonum est, ut ipse teneatur ad solvendum æs alie-
num: nec in hoc reperitur aliquid immutatum, ut con-
tendit Morla ubi *suprà*, d. *quæst.* 2. n. 6.

Nunc extenditur, & limitatur prædicta resolutio non-
nullis modis consideratis per Menochium, qui ipse om-
nino videndus erit *lib.* 4. *dist. presumptione* 143. n. 11.
& 12. & 15. & 16. cum *seqq.* usque in *finem presump-*
tionis. Et declaratur, ut procedat etiam, quando debitum
solvendum versatur circa expensas funerum, & infir-
mitatis; nam adhuc tenetur hæres de bonis hæredita-
riis solvere dictas expensas, & non usufructuarium, ut
cum Parisio, Rolando, & Francisco Marco, resolvit
novissimè Petr. Ricciardus ad §. *constituitur*, nu. 25.
fol.

fol. 139. *Instit. de usufructu*: & ante eum latius pro-
bavit Borgninus Cavalcanus de usufructu mulieri reli-
cto, numero 217. *versic.* Secundo casu, quando debitum,
fol. 425.
26 Quarta constituendum est ex dictis hætenus hoc
capite, & nonnullis capitibus præcedentibus, aliisque
superioribus hujus libri; satis constare resolutionem
cujusdam quæstionis hujus materiæ: quæ, inquam,
ante omnia debeant de corpore hæreditatis deduci,
etiam usufructus omnium bonorum relinquunt. Si-
quidem legata omnia, æs alienum, fusesis ac infir-
mitatis impensas deducendas fore, *suprà* probavimus;
alia etiam non pertinere ad usufructuarium, si ve ex-
cipienda fore à generali usufructus omnium bonor.
legato, plene scriptum reliquimus aliis capitibus, *su-*
prà, hoc eodem libro. Et in hoc dubio sic explicarunt
Cephalus in *conf.* 479. num. 52. & in *conf.* 563. numero
31. lib. 4. Cavalcanus de usufructu mulieri relicto, num.
96. in *princ.* fol. 269. & num. 97. fol. 277.
27 Quinto & ultimo constituendum est, dubium esse,
utrum quemadmodum usufructuarium omnium bono-
rum conveniri non potest à creditoribus hæreditariis,
nec ad solvendum eisdem æs alienum tenetur; sic nec
contra debitores hæreditarios agere possit ipse; & con-
sequenter debitorum exactio ad quem, an ad hæredem,
an ad usufructuarium omnium bonorum pertineat? In
qua quæstione Rolandus in *conf.* 8. n. 19. lib. 2. ex men-
te communi dicendum putavit; Fructuario non dari ac-
tiones nec debitorum exactiones permitti; qui tamen pecunias exactas usu-
fructuario præstare debet, & ab eo cautionem recipere:
& sic, fructuarium ad proprietatem, si ve sortem ipsam
principalem debitam exigendam agere non potest abs-
que mandato; ad usufructum verò, adita hæreditate,
non prohibetur agere, & reali & personali actione, ut
procurator in rem suam, ut etiam probarunt Borgnin.
Cavalcanus de usufructu mulieri relicto, n. 198. fol. 392.
28 Grassus §. *legatum. quæst.* 34. Burlatus in *conf.* 123. n. 14.
lib. 1. Achilles Pedrocha in *conf.* 7. num. 174. qui n. 179.
Cornei, & aliorum autoritates, quas retulit pro con-
traria parte, d. num. 174. in *fine*, procedere dicit, quo-
ad fructus sortium, seu nominum, ut puta annuorum
reddituum, vel censuum, ut ea possit exigere usufruc-
tuarius omnium bonorum, non autem ipsam sortem
& refert Ruinum sic declarantem in *conf.* 206. numero
29. *vers. præterea ipse*, vol. 2. Deinde num. *seqq.* *quæst.*
29. *ex num.* 182. usque ad num. 189. quasi necessario, &
consequenter ex superiori resolutione dicendum in-
fert, quòd instrumenta, & aliæ scripturæ bonorum, &
jurium testatoris apud hæredes debent remanere, non
autem apud usufructuarium. Et reddit rationem quia si
hæredi concessa est exactio debitorum, eidem quoque
omne id censetur concessum, sine quo exactio ipsa fieri
non potest, ut cum Ruino loco relato, *suprà*, latius
probat *ibidem*. Et de his hætenus, quæ ut vides, nul-
libi erant antea sic elaborata, aut digesta.

CAPUT LX.

Hæres an, & quomodo detrahere possit
Quartam Falcidiam de legato usufructus
omnium bonorum? ubi Borgnini Caval-
cani praxis, & resolutio in hac materia
probat, & legibus hujus Regni applica-
tur: Deinde cum aliis defenditur Quarta
Falcidiæ, & Trebellianæ detractionem ho-
die locum habere, tametsi jure Regio testa-
mentum valeat absque hæredis institutione.

SUMMARIUM.

1 Usufructuarium omnium bonorum, solutis debitis, &

2 Satisfacto testamento, omne aliud quòd superest ex
patrimonio, & bonis defuncti, habere debere pro
tempore vitæ suæ ad utendum fruendum, & usufruc-
tuandum.
3 Hæres, utrum deducere possit Quartam Falcidiam de
legato usufructus omnium bonorum? & num. *seqq.*
4 Hujus Capituli dubium, cur propositum ab Authore.
5 In quæstione superiori, quòd attinet ad jus commune,
veratraditur, & communis resolutio.
6 Communis resolutionis praxis proponitur, & nonnulla
resoluta per Cavalcanum probantur.
7 Quarta Falcidiæ, & Trebellianicæ deductio, utrum
hodie cessare debeat, eo quòd testamentum valeat
absque hæredis institutione? & num. 11.
8 Falcidiæ, & Trebellianicæ remedium, quare jure
communi introductum fuerit?
9 Sed in aliis multis differunt.
10 Proponitur ratio præcipua dubitandi in quæstione pro-
posita *suprà*, num. 6.
11 Et vera resolutio radiatur.
12 Antonium Gomez. constituentem de jure Regiæ disci-
minis rationem inter Falcidiam & Trebellianicam,
rectè consuetam per Molinam.
13 Communem resolutionem de qua *suprà*, num. 4. pro-
cedere etiam de jure hujus Regni.
14 Extraneus hæres institutus post mortem uxoris legata-
ria usufructus, an possit detrahere usufructum
Falcidiæ? remissivè.

Hæres, an usufructuarium exigere debeat credita, &
perfolvere debita, aut qualiter æris alieni deductio,
& solutio fieri debeat, satis distinctè, & plene capitibus
præcedentibus actum est, eidemque constitutum, &
probatum, Usufructuarium omnium bonorum, solu-
tis debitis, & satisfacto testamento, omne aliud quòd su-
perest ex patrimonio, & bonis defuncti habere debere
pro tempore vitæ suæ ad fruendum, utendum, & usa-
fructuandum: quod ultra relato *ibi*, rectè etiam adver-
tit Hippol. Riminald. in *conf.* 171. n. 8. lib. 2. Nunc vero
prætermitti non potest, utrum hæres deducere possit
Quartam Falcidiam de legato usufructus omnium
bonorum, si æstimatio usufructus excedat dodrantem,
& quartam partem hæreditatis, hoc est, si sit majoris
valoris & æstimationis proprietatis hæredi relicta.

Quam quæstionem licet ab aliis tractatam videam,
inter quos latius agit Borgnin. Cavalcanus, quem sta-
tim referam; idèd tamen tractare hoc capite decrevi,
ut ostenderem, an quæ de jure communi statuta sunt, de
jure hujus Regni procedere possint, si ve jus Regium ut-
rum juri communi in aliquo repugnet? Et quòd attinet
ad jus commune, hæredem institutum posse Falcidiam
detrahere de legato usufructus omnium bonorum, te-
nuit glossa unica in l. uxori meæ; ff. de usufructu legato.
Bartolus in l. Titia cum testamento, §. finali, n. 7. de *le-*
gatis 2. Et quamvis Castrensis in *conf.* 459. n. 2. vol. 2.
hoc dubium moveat, & non dissolvat, communem esse
omnium resolutionem constat ex Andrea Gaill. *præcti-*
observationum, lib. 1. *observat.* 133. num. 5. Grassus §. *le-*
gatum, *quæst.* 36. n. 8. intelligendum tamen in hunc mo-
dum, ut cum æstimatio usufructus excedit dodrantem,
si ve quartam partem hæreditatis, hoc est, quoties facta
computatione valoris proprietatis eorum bonorum,
quæ hæredi relicta sunt, & æstimationis reddiituum
usufructus toto tempore vitæ usufructuarii usufructus
est majoris valoris & æstimationis proprietatis ipsius ad
hæredem pertinentis ita ut excedat dodrantem; tunc
hæres institutus detrahere possit Falcidiam de illo usu-
fructu, & coniequenter, usq; ad Falcidiam non habebit
fructuarium usufructum, si ve non fruetur illo: enim ve-
rò remanere debet penes ipsum hæredem, ne institutio
sit inanis; si verò usufructus sit minoris redditus, & æsti-
matio.